

Europski sud za
ljudska prava

Pitanja i Odgovori

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Pitanja
i
Odgovori

Ova pitanja i odgovore pripremlilo je Tajništvo Suda.

Ovaj dokument ima za cilj pružiti opće informacije o radu Suda i kao takav ne obvezuje Sud.

Za više informacija pogledajte dokumente Tajništva (dostupne na internet stranici: www.echr.coe.int) i Poslovnik Suda.

Europski sud za ljudska prava
Council of Europe
67075 Strasbourg cedex
France
www.echr.coe.int

Što je Europski sud za ljudska prava?

Europski sud za ljudska prava je međunarodni sud sa sjedištem u Strasbourgu. Sastoji se od broja sudaca jednakog broju država članica Vijeća Europe koje su ratificirale Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda - trenutno 46¹. Suci Suda sude u osobnom svojstvu i ne predstavljaju ni jednu državu. U rješavanju zahtjeva, Sudu pomaže Tajništvo koje se uglavnom sastoji od pravnika iz svih država članica (koji su također poznati kao pravni savjetnici). Oni su potpuno neovisni od zemlje njihova podrijetla te ne predstavljaju ni podnositelje zahtjeva ni države protiv kojih je podnjet zahtjev.

Što je Europska konvencija o ljudskim pravima?

Europska konvencija o ljudskim pravima je međunarodni ugovor, otvoren za potpisivanje samo državama članicama Vijeća Europe. Konvencija, kojom je ustrojen Sud i propisan njegov način rada, sadrži popis prava i jamstava koje su se države obvezale poštivati.

¹ Nisu sve države članice ratificirale sve Protokole uz Konvenciju (koji jamče dodatna prava). Dodatne informacije o ovoj temi možete pronaći na našoj internet stranici.

Što Europski sud za ljudska prava radi?

Sud primjenjuje Europsku konvenciju o ljudskim pravima. Njegov zadatak je osigurati da države poštuju prava i jamstva predviđena Konvencijom. To čini ispitivanjem prigovora (koji se nazivaju „zahtjevi“) podnesenih od strane pojedinaca ili, ponekad, od strane samih država. Kada utvrdi da je neka država povrijedila jedno ili više tih prava i jamstava, Sud donosi presudu. Presude su obvezujuće: dotične zemlje imaju obvezu postupati po njima.

Kada se mogu obratiti Europskom sudu za ljudska prava?

Zahtjev pred Sudom možete podnijeti ako smatrate da ste osobno i izravno bili žrtva povrede prava i jamstava predviđenih ovom Konvencijom ili njenim Protokolima. Kršenje mora biti počinjeno od strane jedne od država ugovornica Konvencije.

Koja su prava zaštićena Konvencijom i njenim Protokolima?

Zaštićena su posebice slijedeća prava:

- ☞ pravo na život;
- ☞ pravo na pravično suđenje u građanskim i kaznenim predmetima;

- ☞ pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života;
- ☞ sloboda izražavanja;
- ☞ sloboda mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi;
- ☞ pravo na djelotvoran pravni lijek;
- ☞ pravo na mirno uživanje vlasništva;
- ☞ pravo glasa i pravo na izbornu kandidaturu.

Što Konvencija i njeni Protokoli zabranjuju?

Konvencija naročito uključuje slijedeće zabrane:

- ☞ mučenje i nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje;
- ☞ samovoljno i protupravno oduzimanje slobode;
- ☞ diskriminaciju u uživanju prava i sloboda propisanih Konvencijom;
- ☞ protjerivanje od strane države svojih građana ili odbijanje njihovog vraćanja;
- ☞ smrtnu kaznu, i
- ☞ kolektivno protjerivanje stranaca.

Koje uvjete moram zadovoljiti da bih mogao podnijeti zahtjev?

Koji se uvjeti odnose osobno na mene?

- ☞ Ne morate biti državljanin jedne od država ugovornica Konvencije. Povreda na koju se zahtjev odnosi mora biti počinjena od strane jedne od tih država u okviru njihove „nadležnosti“, što obično znači na njihovom teritoriju.

- ☞ Možete biti fizička osoba ili pravna osoba poput društva ili udruge.
- ☞ Morate izravno i osobno biti žrtva povrede na koju se zahtjev odnosi. Ne možete podnijeti opći prigovor o zakonu ili mjeri, na primjer, jer se čini nepravedno, niti se možete žaliti u ime drugih ljudi (osim ako su jasno identificirani, a Vi ste njihov službeni zastupnik).

Postoje li uvjeti koje treba ispuniti pred domaćim sudovima?

- ☞ Da, postoje. Svi pravni lijekovi u konkretnoj državi, koji bi mogli riješiti predmet spora moraju biti iscrpljeni (obično su to tužba nadležnom sudu, nakon čega slijedi žalba, ukoliko je dopuštena, pa čak i dalje revizija višem sudu kao što je Vrhovni sud ili ustavna tužba Ustavnom sudu, ako postoji).
- ☞ Nije dovoljna samo uporaba pravnih lijekova. Prilikom korištenja svakog od njih, morate izričito navesti svoje prigovore (odnosno bit povrede Konvencije na koju se žalite).
- ☞ Zahtjev možete podnijeti samo u roku od četiri mjeseca od dana donošenja konačne odluke na domaćoj razini (općenito govoreći, presude najvišeg suda). Nakon tog roka Vaš zahtjev ne može biti prihvaćen od strane Suda.

Protiv koga mogu podnijeti zahtjev?

- ☞ Protiv jedne ili više država vezanih Konvencijom koje su po Vašem mišljenju (putem jedne ili više radnji ili propusta koji su izravno utjecali na Vas) počinile povredu Europske konvencije o ljudskim pravima.
- ☞ Čin ili propust naveden u zahtjevu mora biti počinjen od jednog ili više tijela javne vlasti dotične države (na primjer, suda ili upravnog tijela).

- ☞ Sud ne može razmatrati zahtjeve protiv pojedinaca ili privatnih udruženja, kao što su trgovačka društva.

Što može biti predmet zahtjeva?

- ☞ Vaš zahtjev mora se odnositi na jedno od prava zajamčenih Europskom konvencijom o ljudskim pravima. Navodne povrede mogu se odnositi na širok spektar pitanja, kao što su: mučenje i zlostavljanje zatočenika, zakonitost pritvora, nedostaci u građanskim ili kaznenim postupcima; diskriminacija u ostvarivanju prava iz Konvencije, roditeljska prava, poštivanje privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja, ograničavanje izražavanja mišljenja ili primanja ili širenja informacija, sloboda sudjelovanja na skupu ili prosvjedu, protjerivanje i izručenje, oduzimanje imovine, te izvlaštenje.
- ☞ Ne možete se žaliti na kršenje bilo kojeg drugog pravnog instrumenta osim Europske konvencije o ljudskim pravima, kao što su na primjer Opća deklaracija o ljudskim pravima ili Povelja o temeljnim pravima.

Kako se mogu obratiti Sudu ako se sam smatram žrtvom povrede Konvencije?

Slanjem uredno popunjenog i potpisanog obrasca zahtjeva² Sudu. Obrazac zahtjeva, zajedno sa svim popratnim dokumentima, treba poslati na slijedeću adresu:

**The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
67075 Strasbourg cedex
France**

- ☞ Možete pisati na jednom od službenih jezika Suda (engleskom ili francuskom) ili na službenom jeziku jedne od država koje su ratificirale Konvenciju.
- ☞ Obrazac zahtjeva poslan telefaksom neće imati utjecaja na rok u kojem se prema odredbama Konvencije zahtjev ima podnijeti Sudu. Sud će razmatrati samo izvorni obrazac zahtjeva poslan poštom.
- ☞ Ne dolazite u Strasbourg osobno radi usmenog podnošenja zahtjeva. Vaš slučaj se neće razmatrati brže niti ćete dobiti kakav pravni savjet.
- ☞ Tajništvo može od Vas zatražiti dodatne dokumente, podatke ili objašnjenja koja se odnose na Vaše pritužbe.
- ☞ Obrazac zahtjeva ima se prvo preuzeti s internetske stranice Suda, zatim pažljivo i čitljivo ispuniti, potpisati i poslati Sudu što je brže moguće. Obrazac mora uključivati:

² Obrazac zahtjeva možete pronaći na našoj internet stranici.

- kratak pregled činjenica predmeta i Vaše pritužbe;
 - pozivanje na prava zajamčena Konvencijom za koja smatrate da su povrijeđena;
 - pravna sredstva koja ste već koristili;
 - preslike donesenih odluka u Vašem predmetu od svih javnih tijela (ovi dokumenti se ne vraćaju, tako da treba slati samo preslike) i
 - Vaš potpis kao podnositelja zahtjeva ili potpis Vašeg zastupnika.
- ☞ Ako želite Vaš identitet zadržati u tajnosti, morate o tome odmah obavijestiti Sud, navodeći razloge za to. Predsjednik će odrediti da li je Vaš zahtjev opravdan.
- ☞ U ovoj fazi postupka ne morate biti zastupani po odvjetniku. Međutim, ako želite postaviti zahtjev Sudu putem punomoćnika, morate ispuniti i potpisati za to predviđeni dio obrasca zahtjeva.

Koje su glavne karakteristike postupka?

- ☞ Postupak se provodi u pisanom obliku. Bit ćete pismeno obaviješteni o svakoj odluci koju Sud donese u Vašem predmetu. Usmene rasprave su iznimka.
- ☞ Vaš slučaj će se rješavati besplatno.
- ☞ Iako u prvom stadiju postupka ne morate biti zastupani po odvjetniku, trebat će Vam odvjetnik nakon što o Vašem zahtjevu bude obaviještena Vlada. Međutim, velika većina zahtjeva proglašeni su nedopuštenima bez obavještanja Vlade.
- ☞ Snosit ćete samo vlastite troškove (kao što su odvjetničke naknade ili troškovi koji se odnose na istraživanje i dopisivanje).
- ☞ Nakon što ste podnijeli zahtjev, možete se obratiti za pravnu pomoć. Pravna pomoć se ne dodjeljuje automatski, a naknade se ne isplaćuju odmah već u kasnijem stadiju postupka.

Koji su glavni stadiji postupka?

- ☞ Sud prvo utvrđuje dopuštenost Vašeg zahtjeva. To znači da predmet mora zadovoljavati određenim uvjetima propisanim Konvencijom. Ako uvjeti nisu ispunjeni, Vaš će zahtjev biti odbačen. Ako ste u zahtjevu naveli više pritužbi, Sud može jednu ili više njih prihvatiti, a ostale odbaciti.
- ☞ Ako su Vaš zahtjev ili jedan njegov dio proglašeni nedopuštenim, ta odluka je konačna i neopoziva.
- ☞ Ako su Vaš zahtjev ili jedan njegov dio proglašeni dopuštenim, Sud će potaknuti stranke (Vas i dotičnu državu) na prijateljsko rješenje. Ako se sporazum ne postigne, Sud će ispitati osnovanost zahtjeva – odnosno, utvrdit će je li došlo do povrede Konvencije.

Koliko dugo trebam čekati?

- ☞ S obzirom na broj predmeta u tijeku, može proteći razdoblje od jedne godine prije nego što Sud započne razmatranje Vašeg zahtjeva. Neki zahtjevi mogu biti klasificirani kao hitni pa im se dodijeli prioritet, osobito ukoliko postoji neposredna opasnost za tjelesni integritet podnositelja zahtjeva.

Što mogu očekivati?

Ukoliko Sud utvrdi da je došlo do povrede, dosudit će vam „pravednu naknadu“, koja se sastoji od naknade štete u novcu. Sud od države također može zahtijevati da Vam naknadi troškove postupka. Ako Sud utvrdi da nije došlo do povrede, nećete morati platiti nikakve dodatne troškove (poput troškova postupka tužene države).

Imajte na umu:

- ☞ Sud nije ovlašten preinačiti odluke domaćih sudova niti ukidati domaće zakone.
- ☞ Sud nije odgovoran za izvršenje svojih presuda. Nakon donošenja presude nadležnost prelazi na Odbor ministara Vijeća Europe³ koji je odgovoran za praćenje izvršenja presude i osiguranja isplate pravedne naknade podnositelju zahtjeva.

³ Odbor ministara sastavljen je od Ministara vanjskih poslova država članica ili njihovih predstavnika.

Što Europski sud za ljudska prava ne može učiniti za mene?

- ☞ Sud ne predstavlja žalbeni sud naspram domaćih sudova; ne može ponoviti postupak, niti može ukinuti, mijenjati ili preinačiti odluke domaćih sudova.
- ☞ Sud neće u Vaše ime izravno intervenirati kod nadležnog tijela na čije se nepropisno postupanje žalite. U izuzetnim okolnostima, Sud može odrediti privremene mjere. To je praksa samo u slučajevima gdje postoji ozbiljan rizik od ugrožavanja fizičkog integriteta podnositelja zahtjeva.
- ☞ Sud Vam neće pomoći naći ili platiti odvjetnika za sastavljanje Vašeg zahtjev.
- ☞ Sud Vam ne može dati informacije o zakonskim odredbama koje su na snazi u državi protiv koje ste podnijeli zahtjev.

Pitanja i Odgovori

European Court of Human Rights
Council of Europe
67075 Strasbourg cedex
France

www.echr.coe.int

